

I. ЛОКАЛНИ ПЛАН АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ

општи део

Локални план акције за децу (ЛПА) Ваљево је документ за период од 2007. до 2015. године, који је направио Општински тим са Међусекторским саветом.

Општински тим са Међусекторским саветом именован је од стране Председника Одбора за израду ЛПА на кога је Председник општине Ваљево пренео своја права и обавезе стечена по потписивању Меморандума у Влади Србије 09. јуна. 2006. године.

Општински тим и Међусекторски савет је привремено радно тело Председника, састављено од представника свих институција и организација које се баве различитим аспектима живота деце, до израде ЛПА документа.

I. 1. Шта је ЛПА?

ЛПА представља стратешки документ општине Ваљево у којем се дефинише општа политика општине према деци за период до 2015. године.

Изради ЛПА претходила је припрема и усвајање Националног плана акције Владе Републике Србије(НПА), коју је припремио Савет за права детета Владе Републике Србије почетком 2004. године, ЛПА се заснива на дефиницији Конвенције УН о правима детета, по којој су „деца људи испод 18 година старости”. ЛПА у потпуности поштује следеће основне принципе Конвенције УН о правима детета:

1. Деца имају право на опстанак и развој у свим видовима живота, укључујући физички, емоционални, психолошки, когнитивни, друштвени и културни вид.

2. Деца не смеју бити изложена дискриминацији без обзира на расу, боју коже, пол, језик, религијска, политичка или друга убеђења, национално, етничко или друштвено порекло.

Локални план акције заснован је на кључним принципима Националног плана акције и садржи компоненте сличне (НПА):

- смањење сиромаштва деце
- унапређење образовања и културе деце
- здравија деца
- унапређење положаја деце ометене у развоју
- положај и права деце без родитељског старања
- заштита деце од злостављања, занемаривања и злоупотребе
- смањење асоцијалног понашања
- информисаност деце и родитеља

Локалним планом акције су обухваћене приоритетне мере, активности и програми које треба предузети у наредним годинама како би се остварили што повољнији услови за живот деце и њихово укључивање у друштво. План је усмерен ка свој деци општине Ваљево, а посебно рањивим групама деце (сиромашна, маргинализована, деца ометена у развоју, деца без родитељског старања и деца жртве насиља).

I. 2. Зашто ЛПА?

Основни циљ припреме Локалног плана акције јесте да се дефинишу стратешки циљеви и реалне и мерљиве кључне активности, које би се заснивале на развоју свеобухватне анализе стања, укључујући све сегменте живота деце и подизање нивоа свести чланова друштва о стању деце и о њиховим потребама.

Ове кључне активности би требало да се спроведу у периоду од 2007. до 2015. године, што ће довести до јачања капацитета локалне заједнице, неопходних за унапређење стања деце у општини.

I. 3. Структура ЛПА

Међусекторски савет је дефинисао 8 приоритетних области, које третира ЛПА, према Националној стратегији, Националној стратегији борбе против сиромаштва, Међународним документима УН: Миленијумски циљеви развоја, Конвенцији о правима детета, чији смо потписници, као исцрпно урађене анализе ситуације у нашој општини, а према прописаној методологији.

- I. Квалитетно образовање, васпитање и култура за сву децу
- II. Смањење сиромаштва деце
- III. Боље здравље за сву децу
- IV. Унапређење положаја и права деце ометене у развоју
- V. Заштита деце од злостављања и занемаривања и злоупотребе
- VI. Помоћ деци са антисоцијалним и асоцијалним понашањем
- VII. Заштита деце без родитељског старања
- VIII. Информисаност деце и родитеља

Овакав одабир структуре ЛПА заснован је на широком спектру проблема деце у Ваљевоу, с једне стране, и могућности локалне самоуправе да допринесе њиховом решавању у складу са својим овлашћењима.

I. 4. Остваривост ЛПА

Широк консултативни процес допринео је да све структуре заједнице, као и појединци, прихвате ЛПА као лични допринос решавању проблема друштва у целини. На тај начин је обезбеђена мобилизација оних који ће бити носиоци у процесу остваривања ЛПА. ЛПА је поставио не само циљеве и активности, већ и индикаторе којима ће се мерити напредак у њиховом достизању.

II. ЛОКАЛНИ ПЛАН АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ ВАЉЕВА

I.1. КВАЛИТЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ, ВАСПИТАЊЕ И КУЛТУРА ЗА СВУ ДЕЦУ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

Квалитетно образовање и васпитање подразумева активно учешће свих чинилаца друштва-државе, локалне заједнице, школе и родитеља. На нивоу државе не постоје до краја разрађени системски закони који регулишу образовање, а нису ни до краја јасне улоге других институција које могу да унапреде образовање и васпитање.

Предшколска Установа „Милица Ножица“ функционише са 7 објеката (6 вртића и централна кухиња, као и 2 вртића на сеоском подручју - село Каменица и Бранковина). Из буџета општине обезбеђују се средства за остваривање делатности предшколског образовања у висини од 80% од просечне цене по детету.

Мрежа школа на подручју Ваљево је доста развијена 7 основних школа са издвојеним одељењима обухвата 5.689 ученика, а на сеоском подручју ради 8 основних школа, које похађа 1.614 ученика. Средњошколским образовањем обухваћено је 4.740 ученика у 6 средњих школа .

Истраживања показују да је потребно веће издвајање како би се у сектору образовања предузеле активности на реконструкцији и адаптацији школског простора и опреме, како школских објеката у граду, тако и у сеоским школама. Дидактичка средства, наставна учила, али и компјутерска опрема мора бити доступна што већем броју деце.

Око 30% наставника је обучено за примену савремених метода наставе и активну наставу. Недовољна је сарадња на релацији школа – ученик – родитељ. У Ваљевоу постоје два простора за реализацију културних садржаја али је њихов капацитет недовољан.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Свеобухватно васпитање и образовање деце предшколског узраста

1. 1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Обезбеђивање једнаких услова и повећање обухвата деце предшколским васпитањем и образовањем

АКТИВНОСТИ

1. Реконструкција постојећих и изградња нових капацитета предшколске установе
2. Адаптација и опремање по једне учионице у сеоским школама за предшколско образовање
3. Опремање предшколских установа дидактичким средствима
4. Признавање права трећем детету на бесплатан боравак у обданишту
5. Одржавање тематских родитељских састанака у циљу побољшања комуникације родитеља и васпитача
6. Направити базу података за децу до 6 година која не похађају обданиште
7. Укључивање деце која не похађају обданиште у осмишљене активности предшколских установа викендом

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Предшколска установа «Милица Ножица», Савет родитеља Предшколске установе, основне школе у Ваљеву, Тим за имплементацију ЛПА.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донатори, приватни сектор Ваљева.

ИНДИКАТОРИ

1. Број нових и број реконструисаних објеката Предшколске установе «Милица Ножица» Ваљево
2. Број адаптираних учионица у сеоским школама
3. Број сеоске деце обухваћене предшколским образовањем и проценат деце која похађају неки вид организованог образовног програма за рано детињство
4. Заступљеност дидактичких средстава у предшколским установама у односу на норматив
5. Број деце која користе бесплатан боравак у обданишту
6. Одржани тематски родитељски састанци

1.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Обухват Ромске деце предшколским васпитањем и образовањем

АКТИВНОСТИ

1. Укључивање Ромске деце у систем предшколског образовања.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Ромске НВО - Тим за имплементацију ЛПА за образовање Рома, Предшколска установа «Милица Ножица» Ваљево, Центар за социјални рад, Црвени крст.

ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донатори, приватни сектор Ваљева.

ИНДИКАТОРИ

1. Процент ромске деце обухваћене предшколским образовањем

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Квалитетно образовање деце школског узраста уз уважавање њихових права и потреба

2.1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Обезбеђење једнаких услова за васпитање и образовање и васпитања све деце

АКТИВНОСТИ

1. Реконструкција постојећих школа, опремање савременим наставним средствима и стварање оптималних услова за рад, са посебним акцентом на сеоске школе.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, школе

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, Министарство просвете и спорта, донатори, Приватни сектор.

ИНДИКАТОРИ

1. Број реконструисаних градских и сеоских школа
2. Број савремених средстава за едукацију у односу на норматив

2.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Повећање капацитета за рекреативно и такмичарско бављење спортом

АКТИВНОСТИ

1. Реконструкција постојећих спортских објеката и терена.
2. Изградња затвореног базена
3. Оспособљавање слободног школског простора за организовано-креативно коришћење слободног времена деце (ваннаставне активности)

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, спортска друштва, Друштво истраживача «Владимир Мандић Манда», основне и средње школе.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донатори, приватни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Процент деце узраста од 12 до 19 година која се активно баве спортом
2. Број изграђених и реконструисаних отворених и затворених спортских терена
3. Број деце која су корисници школског простора у ван наставним активностима

2.3. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ:

Већи обухват деце неформалним образовањем

АКТИВНОСТИ

1. Ангажовање деце кроз различите институције за додатно образовање
2. Укључивање НВО у програме вршњачког образовања

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Основне и средње школе, НВО

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Основне и средње школе, донатори, привредни сектор.

ИНДИКАТОРИ

1. Процент деце узраста 12 до 19 година која похађају још неку школу поред редовне
2. Број пројеката вршњачког образовања НВО
3. Број деце која су учесници у пројектима

2.4. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Унапређење квалитета наставе и побољшање комуникације на релацији ученик – родитељ - наставник

АКТИВНОСТИ

1. Обука наставника за примену савремених метода наставе
2. Информатичко образовање наставника
3. Опремање школских библиотека савременом литературом
4. Организовање едукације за наставнике, ученике и родитеље у циљу побољшања комуникацијских вештина

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево и школе

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донатори, приватни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Број организованих обука на тему примене савремених метода наставе
2. Процент наставника који су похађали едукације о примени савремених метода наставе
3. Број обучених наставника, ученика и родитеља за побољшање комуникацијских вештина

2.5. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Реализација активности из ЛПА за Роме

АКТИВНОСТИ

1. Подстицање припадника ромске популације на укључивање већег броја ромске деце у школско образовање
2. Примена ЛПА за образовање Рома

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Центар за социјални рад, Црвени крст, Ромске НВО - Тим за имплементацију ЛПА за образовање Рома

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донатори, приватни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Процент ромске деце обухваћене школским образовањем

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3

Квалитетнији културни живот деце у Ваљеву

3. 1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Стварање неопходних просторних услова за културни живот деце у Ваљеву.

АКТИВНОСТИ

1. Завршетак и опремање објекта Омладинског центра у Ваљеву, ради повећања капацитета за укључивање деце у културне, уметничке, забавне и друге програме
2. Инфраструктурно и функционално уређење јавних површина за извођење културних и других активности на отвореном простору

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Омладински центар

ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, Министарство финансија, донатори, приватни сектор.

ИНДИКАТОРИ

1. Процент увећања капацитета (просторних и техничких)
2. Број реализованих програма за децу
3. Број деце која долазе на програме
4. Број уређених јавних површина

3. 2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Реафирмисање и унапређење културног стваралаштва у Ваљеву

АКТИВНОСТИ

1. Интезивирање сарадње установа културе, предшколске установе и школа у циљу пласирања уметничког и забавног програма кроз радионице, секције и друге облике рада
2. Интезивирање сарадње Омладинског центра и НВО у циљу осмишљавања квалитетнијег програма
3. Афирмација талентоване деце кроз учешће у програмима Омладинског центра

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Омладински центар, школе у Ваљеву и сеоске школе, НВО

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, Министарство културе, донатори

ИНДИКАТОРИ

1. Број школа укључен у заједничке пројекте
2. Број пројеката из области културе финансиран од стране донатора
3. Број пројеката финансиран од стране Министарства културе
4. Број деце укључене у културне програме

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4

Просторна, функционална и програмска преадаптација Дечје библиотеке

4.1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ:

Подизање свести локалне заједнице о значају Дечје библиотеке у развоју деце

АКТИВНОСТИ

1. Адаптација постојећег простора
2. Креативни програми у Дечијој библиотеци
3. Колективно учлањавање деце у Дечију библиотеку

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Матична библиотека «Љубомир Ненадовић», Ваљево, НВО, Школе.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, Матична библиотека «Љубомир Ненадовић» Ваљево, Донатори.

ИНДИКАТОРИ

1. Број адаптираних просторија
2. Број реализованих програма Дечије библиотеке
3. Број деце учесника у програму
4. Број деце, чланова Дечије библиотеке
5. Број деце, која су пратила програме

II. СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА ДЕЦЕ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

На подручју Општине Ваљево живи 14.326-оро деце до 18 година старости, 6.011-оро деце предшколског узраста, 7.303-оје деце основношколског узраста. По подацима из Статистичког завода у Општини Ваљево је регистровано 271 дете ометено у развоју.

Ваљево је већ 10 последњих година захваћено процесом осиромашења урбаног становништва. Пропали су велики индустријски системи, више хиљада радника је остало без посла, што за последицу има по евиденцији националне службе за запошљавање 10.222 пријављених незапослених лица.

Економска криза је угрозила и егзистенцијално функционисање што се рефлектовало на пораст социјалне патологије код деце до 18 год.

На основу података из Центра за социјални рад Ваљево евидентирано је: 602 породица корисника МОП-а.

Највећи број њих су радно способни и ради се о породицама са децом до 18 година и код њих је примећено трансгенерацијско сиромаштво.

Износи материјалног обезбеђења су недовољни за подмиривање основних потреба породице.

Из буџетских средстава општине била су издвојена средства за једнократну новчану помоћ у износу од 5.452.199,00 дин. за 782 корисника.

Сиромаштвом су највише погођена деца као најосетљивија друштвена група.

Као последица неправилне исхране и начина живота, на основу Извештаја школског диспанзера приметни су поремећаји раста и развоја – потхрањености и гојазности.

Известан број деце нарочито ромске не заврши редовно основну школу. Ова појава напуштања основног образовања је присутна у сеоској средини и код деце са сметњама у развоју. То се може довести у везу са ниским социо – економским и образовним статусом породица ученика.

У акције помоћи и подршке најугроженијем становништву града укључена је Општинска организација Црвеног крста.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Остварено дете у породичном окружењу, које може да задовољи све своје потребе

1.1. СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ

Побољшање доступности и квалитета услуга друштвених служби за децу

АКТИВНОСТИ

1. Донети мере на локалном нивоу о буџетском издвајању за социјална давања која ће утицати на смањење екстремног сиромаштва
2. Образовати «Општински савет» (тело) искључиво за идентификацију и праћење социјално угрожене категорије становништва градског и руралног подручја – сиромашних породица
3. Помоћ деци из ромских породица набавком уџбеника и остваривање права на бенефиције при плаћању наставе у природи
4. Информисање јавности о категоријама сиромашних у Ваљевоу кроз серије информативних емисија, односно о примени Стратегије за смањење сиромаштва Србије у нашој општини
5. Организација округлих столова и стручних скупова на тему смањења сиромаштва деце

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ:

Општина Ваљево, ЦСЗР, Тим за имплементацију ЛПА у Ваљевоу, НВО, Црвени крст, Завод за јавно здравље, медији, Национална служба за запошљавање ,

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет општине Ваљево, донатори, привредни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Породице које користе МОП
2. Учешће издвајања из општинског буџета – за пружање једнократне помоћи
3. Деца која примају дечији додатак
4. Деца и омладина корисници социјалне заштите

1.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Оснаживање и подршка породици за одговорније родитељство

АКТИВНОСТИ:

1. Реализација програма рада социо-едукативног садржаја са родитељима, ради јачања њихове родитељске улоге
2. Континуирано информисање јавности и надлежних служби о предузетим мерама и активностима за смањење сиромаштва
3. Реализација обуке Тржишта рада за активно тражење посла у сарадњи са локалном самоуправом

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Савет за имплементацију ЛПА у Ваљевоу, Национална служба за запошљавање, НВО.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет општине Ваљево, Буџет Републике Србије, донатори и привредни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Процент запослених
2. Број новозапослених након завршене обуке
3. Број реализованих програма за подршку незапосленим родитељима

1.3. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Већи обухват деце социјалном и дечјом заштитом

АКТИВНОСТИ:

1. Иницијатива надлежном министарству да све породице са децом ометеном у развоју имају право на дечји додатак независно од висине прихода породице
2. Пружање помоћи социјално угроженој деци

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Савет за имплементацију ЛПА у Ваљево, Центар за социјални рад, Црвени крст

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, буџет општине Ваљево

ИНДИКАТОРИ

1. Деца ометена у развоју која примају дечји додатак
2. Деца која примају дечји додатак
3. Процент деце обухваћене једнократном помоћи
4. Процент деце обухваћене правом на МОП

1.4. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ

Смањивање последице сиромаштва на децу из сиромашних породица

АКТИВНОСТИ

1. Помоћ деци са тешкоћама у учењу и развоју
2. Формирање Фонда за талентовану децу из сиромашних породица

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

НВО, Црвени крст, Центар за социјални рад, формирање фонда за талентовану децу из сиромашних породица

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет општине Ваљево, Приватни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Број деце са тешкоћама у учењу којима је пружена помоћ
2. Деца из сиромашних породица - корисници фонда за талентовану децу

III. БОЉЕ ЗДРАВЉЕ ЗА СВУ ДЕЦУ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

АНАЛИЗА СИТУАЦИЈЕ

Ако се зна који су фактори ризика, који утичу на здравствено стање деце -животни и друштвени стандард, исхрана, навике и понашање, образовање, организација и квалитет рада здравствене службе - и када се зна колико је сваки од набројаних елемената руиниран током претходних година - јасно је под каквим су све лошим утицајима расла и развијала се деца . Сви ризични фактори који имају непосредан утицај на физичко и ментално здравље деце - трауматизам, неадекватна исхрана, пушење, алкохолизам, наркоманија, АИДС и остали-посебно су дошли до изражаја последњих година.

Дугогодишња друштвена криза стално повећава број болесника, рађа нове болести и изискује већи напор медицинског особља. Стопа смртности одојчади је један од основних показатеља квалитета и степена здравствене заштите деце у земљи. Србија је спадала у ред земаља са високим степеном смртности одојчади (1981. је износила чак 35 на 1000 живорођених), да би почетком деведесетих дошло до битног пада ове стопе: тада је износила 22,3. Тренд опадања стопе смртности одојчади се наставио Стопа опште смртности на нивоу Округа у 2005. години је 14,34 промила док је у 2004. години износила 14,6 промила - у нашем граду је износила за 2004. годину 12,8 промила. Узроци перинаталног морталитета су хипоксија, мала тежина на рођењу, малформације, жутица и респираторне и друге инфекције. Ово је смртност на коју, заправо, највише може да утиче здравствена служба и где су највидљивији њени недостаци.

И остали фактори ризика су имали огроман утицај на здравствено стање деце, која чине нешто више од 30 одсто укупне популације. Упоредна анализа систематских школских прегледа, у неколико последњих година, показала је да су лоши услови који владају у школи и породици, такође утицали на појаву лоших тенденција у здрављу деце. Податак, који то употпуњује је и то да више од 50% основних школа нема организовану школску исхрану, а у 11% школа не раде школске кухиње. Све школе немају довољан, расположиви капацитет физкултурних сала што доводи до тога да децу из нижих разреда углавном немају адекватан простор за физичке активности. Због тога не изненађује податак да се на систематским прегледима региструје висок проценат ученика са лошим телесним држањем, разним деформацијама коштаног система.

Значајан проблем у здравственом образовању деце је неинформисаност, која је, обично, највећи узрок проблема у области сексуалног васпитања. Дезинформисаност проузрокује проблеме са венеричним болестима или инфективним обољењима, која се преносе сексуалним путем, као и са нежељеном трудноћом малолетница. *Из области деце здравствене заштите, поставити следеће циљеве:*

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Обезбедити свој деци здрав и безбедан почетак живота

1.1 .Специфични циљ

Здрав и безбедан почетак живота

АКТИВНОСТИ

1. Максимално повећати безбедност самог порођаја кроз интензивирање постојећих активности на унапређењу репродуктивног здравља жена, саветовалишта за труднице, припрема за порођај у оквиру здравствених установа
2. Повећати контролу услова рада жена у фертилном периоду од стране надлежних установа
3. Увођење редовног систематског гинеколошког прегледа за жене у периоду од 18-25 година на 6 месеци
4. Одржавање медијских презентација на тему здрав и безбедан почетак живота

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Здравствени центар Ваљево, Диспанзер за жене, Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Пренатална здравствена заштита
2. Процент порођаја без компликација
3. Процент жена старости од 18 – 25 година обухваћених систематским прегледом

1.2. Специфични циљ

Смањење смртности одојчади

АКТИВНОСТИ

1. Обезбеђивање већег преживљавања новорођенчади са телесном тежином мањом од 2 500 гр
2. Обезбеђивање неопходне опреме за дечији бокс, гинеколошко-акушерско одељење и одељење педијатрије ЗЦ Ваљево
3. Обезбеђивање обухвата деце имунизацијом 100% против ДТП-а, и ММР вакцином до 18 месеци живота, са освртом на децу из ромских насеља
4. Правовремено откривање здравствених проблема раном посетом новорођенчету у кући

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Здравствени центар Ваљево, Дом Здравља Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево,

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Стопа смртности одојчади
2. Процент деце која су вакцинисана против дефтерије, тетануса и великог кашља у првој години живота
3. Процент деце која су ваксинисана против малих богиња у првих 18 месеци живота.
4. Процент новорођенчади које су посетили обучени здравствени радници

1.3. Специфични циљ

Повећање наталитета

АКТИВНОСТИ

1. Развијање различитих видова услуга за родитеље мале деце 0-6 година - играонице, обданишта са клизним радним временом, кућно чување по позиву, разумевање општине и стимулисање оваквих видова програма за децу
2. Пружање материјалне помоћи брачним паровима код лечења стерилитета

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Савет за имплементацију ЛПА, НВО, Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Стопа наталитета
2. Стопа природног прираштаја

1.4. Специфични циљ

Евидентирање све рођене деце

АКТИВНОСТИ

1. Координирање општине, месних заједница, породилишта и диспанзера за децу ради правилне евиденције све рођене деце са местом боравка у Ваљево, као и оне рођене ван породилишта, са освртом на ромску популацију

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Месне заједнице, Здравствени центар Ваљево, Диспанзер за децу

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Регистровање рођења

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Стварање услова за оптималан развој деце

2.1. Специфични циљ

Промовисање правилне исхране дојења

АКТИВНОСТИ

1. Промоција дојења у саветовалиштима за труднице, школама родитељства, у локалној заједници
2. Едукација родитеља о предностима дојења као фактору правилне исхране
3. Едукација лекара, бабица и патронажних сестара за активно промовисање дојења код одговарајуће циљне групе

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Дом здравља Ваљево, Здравствени центар Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Стопа искључивог дојења (0-6 месеци)

2.2. Специфични циљ

Промовисање правилне исхране - остала деца

АКТИВНОСТИ

1. Едукација здравствених радника, родитеља и деце о значају правилне исхране као фактора превенције анемије, гојазности и потхрањености
2. Обавезни систематски прегледи у предшколским и школским установама
3. Лабораторијске анализе
4. Едукација деце и развијање мреже вршњачких едукатора ради њиховог даљег ширења међу децом, стимулисање деце и омладине која се баве овим активностима

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Дом здравља Ваљево, Здравствени центар Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Школске установе, Диспансер за децу, Медији, НВО.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине Ваљево, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Правилно храњење одојчади
2. Процент деце која су гојазна по годиштима
3. Процент деце која су потхрањена по годиштима
4. Број деце са дијагностикованом анемијом

2.3 Специфични циљ

Отварање саветовалишта за дијабет као вид помоћи оболелој деци

АКТИВНОСТИ

1. Едукација здравствених радника, родитеља и деце о значају ове болести
2. Обавезни систематски прегледи у предшколским и школским установама
3. Праћење одређених фактора ризика везаних за ову област
4. Лабораторијске анализе дијабета
5. Промоција правилне исхране и правилног начина живота деце са овим проблемом

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Здравствени центар Ваљево - одељење педијатрије Завод за јавно здравље Ваљево, Дом здравља Ваљево, Диспансер за децу, НВО

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Процент деце оболеле од дијабетеса
2. Стопа инциденције дијабетеса

3. Праћење одређених фактора ризика везаних за ову област

2.4. Специфични циљ

Стварање оптималних хигијенских усклова у школама

АКТИВНОСТИ

1. Побољшање хигијенских услова рада у школама
2. Увођење здравственог васпитања у наставу са програмом очувања менталног и физичког здравља

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Школске установе Ваљево, Здравствени центар Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, НВО, Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Учесталост јављања деце у ЗУ због нехигијенских услова у школама
2. Учесталост заразних болести међу школском популацијом

2.5. Специфични циљ

Обезбеђивање здраве животне средине

АКТИВНОСТИ

1. Стална контрола хигијенске исправности тј. загађења: воде, хране, ваздуха
2. Поштовање и провера законских норми које директно утичу на очување здравља
3. Организовање медијских презентација и стално истицање значаја здраве животне средине

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Медији, НВО, Тим за спровођење ЛЕАП-а.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Стопа разболевања деце од респираторних инфекција

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3

Промоција здравља међу младима

3.1. Специфични циљ

Постојање посебног програма превенције за сваку болест зависности одвојено

АКТИВНОСТИ

1. Израда и реализације посебних програма за превенцију болести зависности са посебним освртом на дрогу
2. Едукација деце, родитеља и просветних радника о болестима зависности
3. Формирати Саветовалиште за младе одвојено од здравствених установа
4. Едукација деце и развијање мреже вршњачких едукатора ради њиховог даљег ширења међу децом, стимулисање деце и омладине која се баве овим активностима

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Дом здравља Ваљево, Медији, НВО.

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Преваленца пушења међу адолесцентита
2. Преваленца употребе алкохола међу адолесцентима
3. Преваленца употребе дрога међу адолесцентима
4. Стопа хоспитализације од тровања алкохолом и дрогом
5. Праћење пријављивања пацијената од болести зависности

3.2. Специфични циљ

Унапредити знања младих о репродуктивном здрављу

АКТИВНОСТИ

1. Едукације младих преко саветовалишта за младе о превенцији полно преносивих болести, организовање предавања у школама
2. Медијске кампање намењене превенцији полно преносивих болести
3. Повећање нивоа знања о репродуктивном здрављу и смањењу малолетничких трудноћа
4. Едукација младих о коришћењу контрацептивних средстава у циљу смањења малолетничких трудноћа
5. Едукација младих о ризику који доносе намерни прекиди трудноће
6. Медијске кампање намењене смањењу стопе малолетничких трудноћа и намерних прекида трудноћа
7. Едукација деце и развијање мреже вршњачких едукатора ради њиховог даљег ширења међу децом

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево, Завод за јавно здравље Ваљево, Школске установе, Дом здравља Ваљево, Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Стопа разбољевања адолесцената од полно преносивих инфекција
2. Стопа малолетничких трудноћа жена од 15 до 19 година
3. Стопа малолетничких прекида трудноћа жена од 15 до 19 година

3.3. Специфични циљ

Израда ЛАП за борбу против болести зависности

АКТИВНОСТИ

1. Основати међусекторски савет од релевантних стручњака
2. Применити упутство за израду ЛПА

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Тим за имплементацију ЛПА за Ваљево, Тим за борбу против болести зависности-Психијатриско одељење

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, донације, привредни сектор Ваљева

ИНДИКАТОР

Урађен и усвојен ЛПА за борбу против болести зависности до краја 2008. године

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4

Промоција и побољшање здравља ромске деце у Ваљеву

4.1. Специфични циљ

Стварање базе података здравственог стања Ромске деце у тренутним условима живљења

АКТИВНОСТИ

1. Израда упитника за процену здравственог стања и бриге о ромској деци
2. Дефинисани узорак према добијеном попису домаћинстава и чланова
3. Формирана база података

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

РНВО, Општински тимови, Тим за реализацију општинске стамбене стратегије, Тим за реализацију ЛПА за образовање Рома

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. База података о домаћинствима и броју ромске деце са узрастом
2. База индикатора и подаци о тренутном здравственом стању Ромске популације
3. Процена здравственог стања Ромске популације са децом, као и примарних узрока за морбидитет и морталитет ове популације

4.2. Специфични циљ

Побољшање здравствене заштите за ромску децу

АКТИВНОСТИ

1. Пројекти промоције јавног здравља и њихова имплементација
2. Израда програма везаних за превентивно здравље и учесталу посету лекару
3. Упознавање здравствених радника са специфичним потребама, културом и различитости популације Рома
4. Рад медијатора у здравственим тимовима

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

РНВО, Општински тимови, Тим за имплементацију општинске стамбене стратегије, Тим за имплементацију ЛПА за образовање Рома

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, Буџет општине, Донације: домаће и стране

ИНДИКАТОРИ

1. Обрађени подаци по завршетку анкетирања о здравственом стању ромске деце
2. Број и проценат Рома родитеља и деце, укључених у превентивне програме
3. Процент спроведене имунизације и здравствене заштите код деце

4.3. Специфични циљ

Побољшање услова живота Ромске деце

АКТИВНОСТИ

1. Анализа хигијенско епидемиолошких услова у насељима Рома
2. Побољшање услова становања у смислу снабдевености воде за пиће, санитарних уређаја и чувања домаћих животиња, кроз евалуацију постојећег стања од стране Завода за заштиту здравља.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

РНВО, Општински тимови, Тим за имплементацију општинске стамбене стратегије, Тим за имплементацију ЛПА за образовање Рома

ИНДИКАТОРИ

1. Већи проценат домаћинстава са потребним санитарним условима
2. Смањење броја домаћинстава са домаћим животињама,
3. Бољи услови за смањење заразних болести код ромске деце

IV. УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА И ПРАВА ДЕЦЕ ОМЕТЕНЕ У РАЗВОЈУ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

Положај деце са посебним потребама

Категорији деце са посебним потребама у општини Ваљево у протеклом периоду није се поклањала велика пажња нити су постајали утврђени начини за систематско регистровање података о њима. Не постоје поуздани подаци о укупном броју таквих случајева, узрасту, степену и тежини ометености, као и социјалном статусу. У пракси је то значило да само деца која су прошла категоризацију, разврставање, могу бити укључена у специјалне школе и установе.

Разврставањем, од стране надлежне комисије, утврђује се врста и степен ометености. Евиденцију о овој категорији деце имају Одељење за друштвене делатности СО Ваљево, Дечије одељење Дома здравља, Центар за соц. Рад, у смислу прималаца туђе неге и помоћи, ОШ Нада Пурић ученици специјалног одељења-лако ометени

у развоју, локалне НВО, а процена је да постојећим подацима нису обухваћена сва деца, посебно из руралних подручја. Предшколци ометени у менталном развоју су ретки, и то појединачни случајеви, укључени у предшколско образовање.

1. Једини вид организованог рада је основношколско специјално образовање које похађа у Ваљеву 38 ученика. Специјалну наставу често похађају и ромска деца, која нису ометена у менталном развоју него су најчешће васпитно и образовно запуштена. За децу оштећеног слуха, глува и наглува, не постоји специјална настава, као и за слепу и слабовиду децу. За децу са аутизмом основношколског узраста не постоји посебно одељење.

Деца са вишеструком ретардацијом, која се тешко крећу, најчешће су у кругу својих породица, а од државе остварују право на одређену новчану надокнаду, која је недовољна за додатне трошкове лечења, пелене, ортопедска помагала или одласке на специјалистичке прегледе у Београд.

2. Непостојањем Развојног саветовалиста, отежан је увид у евиденцију, праћење и подршку деци са сметњама у развоју.

3. Непостојање средње специјалне школе, захтева одлазак деце ван Ваљева на оспособљавање за нека лакша занимања, што су такође појединачни случајеви.

4. Непостоји организован рад у смисли припрема школа, родитеља, деце и шире јавности за постепено увођење инклузивног образовања

5. Организација рада са децом кроз отварање дневног боравка започета је кроз пројекат и треба да буде позитиван показатељ о постојању потреба за оваквим видом збрињавања.

6. Посебно недостаје рад са децом са сеоских подручја (организовати континуирано праћење кроз рад патронажне службе)

7. Не постоје специјални програми за сензибилизацију јавности за проблеме деце са сметњама у развоју. У последње две године медији су већу пажњу посветили промовисању и заштити деце са сметњама у развоју, али је то још увек недовољно

8. Не постоји ни једна установа специјализована за рехабилитацију телесно инвалидне деце

НВО "Наши снови" – организација која се бави искључиво са децом са посебним потребама - МНРО, што значи ментално недовољно развијене особе, члан је Републичке организације- Савеза МНРО од 2003. год. НВО «Наши снови» је у току 2005. спровело анкету међу 75 родитеља деце са сметњама у развоју о начинима збрињавања деце:

- 98% се изјаснило да је дневни боравак најважније решење статуса њихове деце.
- 99% решење статуса своје деце очекује од локалне самоуправе
- 99% остварује право на материјалну надокнаду по основу закона о социјалној заштити
- 0,1% родитеља је упознато са законом о недискриминацији
- 22% родитеља је упознато са могућностима запошљавања особа са инвалидитетом
- 91% има решено стамбено питање

Тренутно у Ваљеву на евиденцији Центра за социјални рад Колубара има 77 деце који су примаоци туђе неге и помоћи.

Тренутно стање на подручју Ваљевске општине има готово све карактеристике стања које постоји и на националном нивоу.

- Сензибилност у односу на права детета ометеног у развоју је врло ниска, како међу лаицима тако и међу стручњацима.
- Не постоји механизам систематског регистровања података о деци ометеној због чега недостају и поуздани подаци о њиховом броју, узрасту, тежини ометености, социјалном положају.
- Највећи број домаћинстава чији је члан особа ометена у развоју је испод границе сиромаштва, а чак и преко половине међу њима живи у изузетно тешкој ситуацији.
- “Категоризација” деце ометене у развоју у систему образовања подстиче сегрегацију и искључност из живота заједнице.
- Обухват деце ометене у развоју предшколским образовањем је врло мали, као и основним образовањем а само 10% деце ометене у развоју, која су завршила основно образовање наставља школовање.

У протеклом периоду недовољно је посвећивана пажња деци ометеној у развоју, постоји издвојено специјално одељење при Основној школи за школовање деце са менталном ретардацијом (РПМ), али у овој школи деца не

стекну ни основни минимум знања. одељења нису формирана према могућностима и способностима детета, већ према узрасту. На подручју општине постоји још једно удружење особа са инвалидитетом које се бави децом – Друштво за церебралну парализу. Иако има доста деце, према расположивим подацима и преко 300 особа, превасходно деце са психомоторном ретардацијом не постоји удружење за помоћ ментално недовољно развијеним лицима (МНРЛ). Иако су покретане иницијативе за оснивање развојног саветовалишта, до његовог оснивања није дошло, због недовољне финансијске стимулације. Још увек не постоји никаква уређена база података о подацима о овој категорији деце. Не постоји дневни центар за рад са категоријама деце са умереном и тежом менталном ретардацијом, као и за рад са специфичним категоријама деце са аутизмом, Дауновим синдромом, Ретовим синдромом и сл., мада се ради на овом пољу у оквиру деловања неких удружења и НВО по пројектима. Већина објеката инфраструктуре није архитектонски прилагођена, а особље које пружа услуге је недовољно едуковано за рад са овом категоријом деце.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Унапређење положаја и права деце ометене у развоју и стварање могућности за њихово равноправно учешће у друштву

1.1. Специфични циљ

Стварање окружења које ће омогућити изједначавање услова живота који се пружају деци ометеној у развоју за равноправно учешће у друштвеној заједници- инклузија.

АКТИВНОСТИ

1. Идентификација деце са сметњама у развоју на подручју општине Ваљево,
2. Израда базе података
3. Развијање облика заштите и подршке, финансијске и стручне деци са сметњама у развоју и њиховим породицама
4. Отварање Дневног боравка за децу са сметњама у развоју
5. Уклањање физичких баријера
6. Припрема школа, родитеља, деце и шире јавности за увођење инклузивног образовања
7. Подршка локалне заједнице у развоју постојећих потенцијала

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ:

Центар за соц.рад
Локална самоуправа
Савет за имплементацију ЛПА
Локалне НВО

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије - Ресорно министарство, Општина Ваљево, Донатори, Локални привредни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Број регистроване деце ометене у развоју (по узрасту, полу, врсти и тежини ометености, примењеним мерама социјалне заштите)
2. Породице са регистрованом децом ометеном у развоју
3. Издвајање из општинског буџета за помоћ деци са сметњама у развоју
4. Установе и институције са уређеним приступом за децу са сметњама у развоју
5. Едуковани кадрови за образовни рад са децом са сметњама у развоју

1.2. Специфични циљ

Обезбеђивање квалитетне здравствене заштите и рехабилитације деце ометене у развоју

АКТИВНОСТИ

1. Формирање развојног саветовалишта за децу са сметњама у развоју
2. Обезбедивање патронаже за децу ометене у развоју са сеоских подручја

3. Едукација здравствених радника за превенцију, рано откривање и интервенције код деце са сметњама у развоју
4. Едукација родитеља у рехабилитационе процесе деце ометене у развоју

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Здравствени центар, Општина Ваљево, НВО и родитељи

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије -Ресорно министарство, Општина Ваљево, Донатори, Локални привредни.

ИНДИКАТОРИ

1. Деца са сметњама у развоју обухваћена редовном здравственом заштитом и праћењем
2. Едуковани здравствени радници у патронажи за рад са децом ометеном у развоју
3. Едуковане породице за рехабилитацију деце са сметњама у развоју

V. ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОУПОТРЕБЕ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

У нашој средини се проблему заштите деце често посвећује пажња која остаје на нивоу **декларативног**, без значајних акција локалне заједнице у ширењу свести и операционализацији поменутих појмова који се маскирају и оправдавају традиционално дозвољеним васпитним методама. Први покушаји укључења шире локалне заједнице у демистификацији и јасно дефинисаним појмовима су се бавили активисти многих невладиних организација чији покушаји су ишли у правцу повезивања и прављења сарадничких мрежа на решавању проблема деце као заједничког проблема локалне заједнице.

Покушаји су давали резултате у времену када су донатори подржавали рад невладиних организација или пак док су трајали пројекти. Због овакве методологије рада многи добро замишљени и реализовани послови који су давали позитивне резултате у смислу препознавања горе поменутих проблема, налажења решења, укључења шире локалне заједнице због недостатка материјалних средстава нису се одржала.

Усамљен у борби против занемаривања, злостављања и злоупотреба деце је остао ЦЗР са својим обученим кадровима али и скромним капацитетима из разлога многоструких послова појединих тимова. Сазнања стручњака из ових области су да деца из дисфункционалних породица су најчећи корисници услуга Центра, да су најчешће маргинализовани у свом понашању и у свакој врсти злоупотреба, занемаривања, злостављања.

Подаци добијени у ЦСР о броју злостављане деце се значајно разликују од броја евидентиране деце до којих су стигли чланови МТ Амиту из једноставног разлога: већа заинтересованост локалне заједнице пре свега због постојања новог породичног закона као и родитељског закона.

У 2006 год. Центар за социјални рад је процесуирао 210 предмета у којима су деца починиоци прекршаја и нарушавања јавног реда и мира а која су била у ситуацији да им судија за прекршаје изриче мере. Од овог броја њих 189 су новоидентификовани случајеви што представља индикатор неангажовања заједнице на превенирању оваквих случајева, 283 случаја је ЦСР упутио у облику извештаја суду. У протеклој години 58 деце извршило је кривична дела од чега је 14 деце повратници а 44 новоидентификованих починилаца кривичних дела 43 дечака и 1 девојчица, из градске средине њих 31 а 13 деце из сеоске средине, 7 деце су ван образовног система, 8 деце су ученици основне школе, 23 похађа редовно средње школе а њих 4 су ванредни ученици, 33 детета је из потпуне породичне средине а њих 11 из непотпуне породице. Из овога проистиче да се проблемима превенције делинквенције и антисоцијалног понашања мора бавити мултисекторски тим на нивоу локалне заједнице.

У првих девет месеци 2007 год. око 200 деце је у поступку због прекршаја и нарушавања јавног реда и мира а око 40 деце је у поступку због кривичне пријаве а они су кривично одговорни. У првих девет месеци регистрован је пораст броја деце која су учинила кривично дело али су у категорији деце кривично неодговорних, њих 33. Пораст броја деце која су квалификована као деца са антисоцијалним понашањем, њих 12 у односу на 5 деце која су квалификована као деца са антисоцијалним понашањем у 2006 години покретљивост и брза доступност деци, која су у стању социјалне потребе а најчешће су препозната као занемарена и запостављена а што би требало да се санкционише од стране надлежних органа.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Обезбедити континуирани систем заштите деце од занемаривања, злостављања, злоупотреба који поступа у складу са начелима Конвенције о дечијим правима и важећим домаћим законима

1.1. Специфични циљ

Подизање нивоа свести и јачање знања стручњака грађана и деце о злостављању, занемаривању, злоупотребама (ЗЗЗ)

АКТИВНОСТИ

1. Организовање континуиране кампање о препознавању начина злостављања, занемаривања, злоупотреба деце
2. Организовање трибина, радионица и округлих столова са свим актерима локалне заједнице
3. Укључити мобилни тим као редовног спољњег сарадника Центра за социјални рад
4. Имплементација протокола Министарства за социјална питања о мултисекторској сарадњи на пољу заштите деце од ЗЗЗ
5. Оперативно поступање по протоколима о поступању у случајевима хитног ангажовања и пријављивања случајева ЗЗЗ
6. Организовање рада саветовалишта за породицу и брак
7. Пружање подршке жртвама насиља кроз хитну правну помоћ и смештај, као и уклањање насилника

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ;

Међусекторски тим за заштиту деце од ЗЗЗ
Стручњаци ЦСР
Здравствени центар
Школе
Мобилни тим
МУП
Медији локалног нивоа
Судство и тужиластво

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА;

Буџетска средства општине Ваљево, донатори, локални привредни сектор

ИНДИКАТОРИ:

1. Број трибина, округлих столова, новинских извештаја о проблему ЗЗЗ у локалној заједници
2. Број деце која су идентификована а заштићена од ЗЗЗ
3. Број кућних посета мобилног тима
4. Број породица које су укључене у саветовалиште за брак и породицу

1.2. Специфичан циљ

Повећање безбедности деце у породицама, институцијама и окружењу

АКТИВНОСТИ

1. Оспособљавање деце да препознају и реагују на опасности по интегритет у породици, институцијама и окружењу
2. Постављање бициклистичких и пешачких стаза где оне не постоје:
Ново насеље, Београдски пут
3. Осветљавање стаза за ђаке пешаке
4. Постављање бетонских поклопаца на шахте где год је то могуће због сталних крађа поклопаца на шахтама које се налазе на пешачким и бициклистичким стазама
5. Постављање лежећих полицајаца поред школа

6. Изградња сигурне куће за жртве насиља
7. Примена националне стратегије за заштиту деце од занемаривања, злостављања, злоупотреба

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Тим за имплементацију ЛПА
Општина Ваљево
инспекцијске службе
МУП

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџетска средства општине Ваљево, донатори, локални привредни сектор

ИНДИКАТОРИ АКТИВНОСТИ

1. Број трибина одржаних у школама о препознавању опасности
2. Дужина нових бициклических и пешачких стаза
3. Поправке у близини школа

VI. ПОМОЋ ДЕЦИ СА АНТИСОЦИЈАЛНИМ И АСОЦИЈАЛНИМ ПОНАШАЊЕМ

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

Пораст насиља међу вршњацима у школама, на улици, у кући као и делинквенције међу онима који су кривично неодговорни и међу онима који су кривично одговорни захтева све комплекснији приступ проблему насиља младих и деце и обавезује локалну заједницу у пружању доступних друштвено пожељних садржаја.

Подаци ЦСР-а за 2005. г. кажују да је 322 деце, која су била кривично одговорна починила како дела прекршаја јавног реда и мира тако и поцинила кривична дела.

За 91 дете суд је тражио мишљење ЦСР-а за предлог васпитних мера од чега је 58 деце први пут у процедури, њих 28 је познато ЦСР-у због ранијих проблема у понашању а за петоро деце се поуздано зна да су вишеструки починиоци кривичних дела.

Мобилни тим као спољњи сарадник ЦСР-а је идентификовао 98 деце са проблемима у понашању од којих је 10 у сукобу са законом а 88 деце у ризику од сукоба због проблема у понашању, проблема у школовању и занемаривању од стране родитеља, скитничењу и просјачењу.

Од времена доносења новог закона о малолетним починиоцима кривичних дела Тим за медијацију је извршио једно поравнање, тј. надокнаду штете путем посредовања медијатора у случају два малолетна починиоца, чија је жртва одрасла особа.

ЦСР ће кроз нове едукације у примени Закона о малолетним починиоцима кривичних дела, остварити свестранију сарадњу са свим актерима из локалне заједнице као и примену васпитних налога у чијој се реализацији очекује значајније и садржајније учешће ЦСР-а.

Потребно је значајније учешће у промоцији социјално пожељних система вредности и понашања.

У 2006 год. Центар за социјални рад је процесуирао 210 предмета у којима су деца починиоци прекршаја и нарушавања јавног реда и мира а која су била у ситуацији да им судија за прекршаје изриче мере. Од овог броја њих 189 су новоидентификовани случајеви што представља индикатор неангажовања заједнице на превенирању оваквих случајева, 283 случаја је ЦСР упутио у облику извештаја суду. У протеклој години 58 деце извршило кривична дела од чега је 14 деце повратници а 44 новоидентификованих починилаца кривичних дела, 43 дечака и 1 девојчица, из градске средине њих 31 а 13 деце из сеоске средине, 7 деце су ван образовног система, 8 деце су ученици основне школе, 23 похађа редовно средње школе а њих 4 су ванредни ученици, 33 детета је из потпуне породичне средине а њих 11 из непотпуне породице.

Из овога проистиче да се проблемима превенције делинквенције и антисоцијалног понашања мора бавити мултисекторски тим на нивоу локалне заједнице.

У првих девет месеци 2007. год. око 200 деце је у поступку због прекршаја и нарушавања јавног реда и мира а око 40 деце је у поступку због кривичне пријаве а они су кривично одговорни. У првих девет месеци

регистрован је пораст броја деце која су учинила кривично дело али су у категорији деце кривично неодговорних, њих 33. Пораст броја деце која су квалификована као деца са антисоцијалним понашањем, њих 12 у односу на 5 деце која су квалификована као деца са антисоцијалним понашањем у 2006. години покретљивост и брза доступност деци која су у стању социјалне потребе а најешће су препозната као занемарена и запостављена, а што би требало да се санкционише од стране надлежних органа.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Превенција антисоцијалног понашања код младих и смањење броја антисоцијалних дела

1.1. Специфични циљ

Решавање антисоцијалних проблема младих кроз повезивање институција система

1. Центар за социјални рад да иницира потписивање протокола о сарадњи на решавању антисоцијалних проблема младих
2. Центар за социјални рад да организује конференције о случају у просторијама ЦСР-а са чиниоцима из локалне заједнице и починиоцима и њиховим породицама
3. Прављење плана заштите починиоца, активно учешће свих актера са посебним акцентом на пораст одговорности починиоца.
4. Имплементација медијације као начина решавања сукоба и надокнада штете између починиоца и жртве
5. Дневни боравак за децу са проблемима у понашању ради редукације понашања
6. Едукативни програми за родитеље деце, која су са проблемима у понашању или су у сукобу са законом
7. Формирање клуба жртава антисоцијалног и делинквентног понашања

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Стручњаци ЦСР-а, МУП, школа, суд и тужилаштво, мобилни тим,
Тим за медијацију

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет општине Ваљево, донатори, министарства, локални привредни сектор, волонтерски рад

ИНДИКАТОРИ:

1. Број одржаних конференција о случају
2. Број медијација
3. Број деце у програму дневног боравка
4. Број радионица за родитеље

1.2. СПЕЦИФИЧАН ЦИЉ:

Сензибилизација јавности у препознавању антисоцијалног испољавања и промоција позитивних вредности

АКТИВНОСТИ:

1. Радио и ТВ емисије за младе и о младима на локалним медијима, њиховим специфичностима и потребама
2. Превентивни програми у Саветовалиштима за младе
3. Креативне радионице у простору Дома омладине
4. Округли столови, трибине, предавања за родитеље, наставнике, удружења
5. Рад са родитељима у оквиру Школе за родитеље
6. Едукативни програми за стручњаке, који раде са младим делинквентима
7. Помоћ помагачима

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Локална средства информисања, Стручни тим ЦСР за рад са децом која су у сукобу са законом, Тим за медијацију, запослени у саветовалиштима ПП службе школа, струцњаци за рад са младима, Мобилни тим

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА:

Буџет општине, донатори, волонтери, локални привредни сектор

ИНДИКАТОРИ:

1. Број емисија о младима
2. Број предавања, округлих столова, трибина
3. Број посетилаца превентивних програма у саветовалиштима
4. Број креативних радионица дома омладине

VII. ЗАШТИТА ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

Стручни тим за заштиту деце и омладине лишене родитељског старања у Центру за социјални рад на подручју општине Ваљево, у 2006. години уложио је знатан напор да на најбољи могући начин обезбеди свеобухватну заштиту деце ове категорије.

Старатељском заштитом обухваћено је 44-оро деце лишене родитељског старања, од којих је 11-оро у установи социјалне заштите, 23-е у хранитељској породици и 11-оро у сродничким породицама.

Засновано је једно усвојење.

Укупно у установама социјалне заштите на смештају се налази 24-оро деце, а у хранитељским породицама 25-оро.

Сем напред наведених облика заштите деца из ове категорије обухваћена су и: материјалним обезбеђењем, додатком за туђу негу и помоћ, једнократним помоћима и привременим старатељством.

Примењене су следеће мере и услуге заштите деце без родитељског старања: обезбеђивање вртића, помоћ у развојним проблемима деце, помоћ у сређивању дисфункционалних брачних и породичних образаца, дијагностика, усмеравање и праћење лица у стању социјалне потребе, остваривање одређених права, интервенције и посредовање код других институција и остали облици, мере и услуге.

У складу са реформским пројектима у социјалној заштити у току 2006. године, на смештају у Домском одељењу "Др. Михаило Ступар" у Ваљеву, је било укупно 12-оро деце, да би на крају године боравило само 9-оро деце. Капацитет дома је 24-оро деце, као организациона јединица ЦСР "Колубара" Ваљево. Васпитно-образовни процес се одвија преко 4. васпистача, који покривају 24-оро часовно радно време. Преко Стручног тима за заштиту деце и омладине лишене родитељског старања обављају се стручни послови.

При Домском одељењу, од 1.01.2005. године основана је и ради Прихватна станица - за хитни смештај деце и омладине узраста 3 до 18. година.

У 2006. години у Прихватну станицу примљено је и процесуирано 28-оро деце и омладине (у 2005. години 17. деце), која има за циљ краткотрајни смештај деце до 30. дана.

Без обзира који вид збрињавања деце је примењен, најчешће су то деца из дисфункционалних породица, па су и разлози смештаја неадекватно родитељско старање, занемаривање, злостављење, злоупотреба детета у циљу прошње, поремећени породични односи, насиље у породици, као и асоцијално понашање у виду скитње, бежања, вршења прекршајних и кривичних дела.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Унапређење заштите деце без родитељског старања, смештајем у породицу

1.1. Специфични циљеви

Обезбедици деци без родитељског старања породичне услове живота

АКТИВНОСТ

1. Подстицање програма повезивања институција и организација са Дечијим домом "Др. Михаило Ступар"

2. Поддржати алтернативне облике рада са категоријом деце без родитељског старања: "Кућа на пола пута"
3. Активирати "Дневни боравак за децу са поремећајем у понашању" и Прихватну станицу
4. Поддржати финансирање Прихватне станице

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Центар за социјални рад, Тим за имплементацију ЛПА, НВО

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Буџет Републике Србије, буџет општине Ваљево, донаторска средства, локални привредни сектор

ИНДИКАТОРИ

1. Процент деце без родитељског старања која су усвојена
2. Процент деце без родитељског старања која се налазе у установи социјалне заштите
3. Процент деце без родитељског старања на породичном смештају
4. Процент деце без родитељског старања, која су се вратила у природне породице
5. Деца без родитељског старања у породичном смештају или у установи социјалне заштите која су отишла на море у току године

1.2. Специфичан циљ

Припрема деце за самосталан живот

АКТИВНОСТИ:

1. Реализација пројекта «Кућа на пола пута»
2. Развијање допунских вештина штићеника за нова и необична занимања као самопомоћ у осамостаљивању

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ:

Тим ЦСР-а, локални привредни сектор, волонтери, општина Ваљево

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА:

Буџет општине, донатори, волонтери, локални привредни сектор.

ИНДИКАТОРИ:

1. Број деце становника «Куће на пола пута»
2. Број ангажованих занатлија у обуци допунских вештина

VIII ИНФОРМИСАНОСТ ДЕЦЕ И РОДИТЕЉА

ТРЕНУТНО СТАЊЕ

У процесу израде ЛПА активно је учествовао координатор за ДевИнфо базу података. УНИЦЕФ је за потребе израде базе података урадио програм који је назван ДевИнфо: кориснички и административни програм, који је у оквиру сарадње превиђене потписаним Меморандумом обучио координатора за базу података.

ДевИнфо 4.0 је попуњен постојећим индикаторима у току процеса израде ЛПА за децу Ваљева, који је неопходно у одређеним интервалима иновирати зависно од природе индикатора. Да би се овај процес неометано реализовао неопходно је донети обавезујући документ за све институције које се баве децом, институције које воде евиденцију да би имали комплетну и увек актуелну базу података.

Наведени Програм је иновиран и назван ДевИнфо 5.0, који је објављен на сајту општине Ваљево www.valjevo.org.yu и повезан је са интернетом тако да се увек могу преузети подаци и других области као и наше, јер је Републичка статистика прихватила сарадњу, у смислу уношења индикатора институција које воде електронску евиденцију.

Мисија овог документа је да се нашој деци олакша живот остваривањем Права из Конвенције оправима детета, активностима о којима је неопходно да буду информисани и путем јавног информисања да им се омогући партиципација у актуелним активностима, што се може најефикасније постићи информисањем преко медија.

И у овој активности УНИЦЕФ са Саветом за права детета Владе Србије дао је свој допринос обучавањем тима од 4 члана за медиске презентације ЛПА за децу.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Институционализација базе података девинфо 5.0

1.1. Специфичан циљ

Донети обавезујући акт о обавези достављања података

АКТИВНОСТИ:

1. Прикупљање података у складу са одређеном динамиком
2. Доношење акта који регулишу врсту индикатора и динамику прикупљања

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Све институције које располажу адекватном подацима- индикаторима одмах по доношењу ЛПА

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, локални приватни сектор, приватни медији.

ИНДИКАТОРИ

1. Употребљивост и функционалност базе података

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Информисање јавности

2.1. Специфични циљ

Јавно информисање грађана

АКТИВНОСТИ

1. Извештаји о променама у општини по основу имплементације ЛПА
2. Анимирање родитеља и деце да партиципирају у предстојећим активностима
3. Анимирање локалног привредног сектора да подрже активности ЛПА

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ

Општина Ваљево и Медији

ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Општина Ваљево, локални приватни сектор, приватни медији

ИНДИКАТОРИ

1. Број извештаја о активности ЛПА
2. Број медијских презентација

САДРЖАЈ

I. Квалитетно образовање, васпитање и култура за сву децу	4 стр.
II. Смањење сиромаштва деце	12 стр.
III. Боље здравље за сву децу	16 стр.
IV. Унапређење положаја и права деце ометене у развоју.....	28 стр
V. Заштита деце од злостављања, занемаривања и злоупотребе	32 стр
VI. Помоћ деци са антисоцијалним и асоцијалним понашањем.....	36 стр
VII. Заштита деце без родитељског старања	39 стр
VIII. Информисаност деце и родитеља	42 стр.

П р и л о г: Циљеви и индикатори ЛПА за децу Ваљева од 1 – 24 стране.